

Cum vero ad eos scribam, quibus hæc inaudita non sunt, cur ego similem, me si quid in his studiis operæ posuerim perdidisse? Vsurpatum est igitur ab eruditissimis viris quoddam argumentandi genus, quod a posteriori iuniores vocant, Aristoteles iuxta veterem interpretem *demonstrationem quia est*, nos ab effectis vocamus. Quæ quoniam suis sæpe causis notiora sunt, ad eas commonstrandas identidem inferuntur. Nec illico tamen effecta hæc causarum suarum formales rationes erunt. Non enim, ut in eodem versetur, si terram interiici ex Lunæ defectu suademus, ideirco defectus ipse, ratio est interiectionis formalis. Quin e contrario, si rerum natura spectetur, ipsa terræ interiectionis ratio est formalis, cur Luna defectum patiat. Quod igitur in cæteris artibus, idem quoque in Theologia contingit, ut rerum ordo interdum humani ingenii causa permutetur. Ita fit ut contra negantes novum testamentum aptissime argumentemur ex veteri, atque e diverso contra negantes veteris ex novo. Etenim ab his quæ notiora sunt nobis, ad ea quæ minus nota sunt, quoddam quasi naturæ ductu homines ferri non solum Philosophus auctor est, sed nullo etiam philosopho auctore experimur. Quamobrem Iudæo, cui vetus testamentum certius est, novum ex veteri suademus. *Habemus*, inquit, *firmiorem propheticum sermonem, cui bene facitis attendentes, quasi lucerna lucenti in caliginoso loco, donec dies illucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris.* (30) & Actor. 17. ii, qui cum aviditate verbum Pauli susceperant, *scrutabantur quotidie scripturas, an hæc ita se haberent.* Contra vero oportet, ut adversus eum, qui novum testamentum recipit, ac reiicit veteris, ex novo veteris auctoritatem colligamus. Ad eundem quoque modum auctoritas ecclesiæ cum sacrarum literarum auctoritate connexa est, & per legem connexorum utramque in alterius probationem sumimus. At si generaliter queratur, unde fideli constet, ea quæ fide tenet esse a Deo revelata, non poterit ecclesiæ auctoritatem inducere, quia unum de revelatis est, ecclesiam errare non posse. Vt 1. ad Timot. 3. cap. habetur.

Nec

(30) 2. Petr. 1.

Nec verus catholicus, quod nonnulli fingunt, assentitur huic *Ecclesia est verax*, solum per coniecturas humanas, quibus acquisita fides innititur. Ad quem modum, & Saraceni suis præceptoribus, & Iudæi suis Rabbis, & Gentes suis Philosophis, & omnes denique suis maioribus inhærent. Non sic (inquam) Christiani: sed per interius lumen infusum a spiritu Sancto: quo firmissime, atque certissime moventur ad credendum, ecclesiam Christianam errare non posse: Saracenorum, Iudæorum, Paganorum, errare posse. Deinde responderi potest, quod etiam si in universum opus esset, ut ecclesia ea, quæ sunt credenda, proponeret: non tamen proinde colligeretur, ultimam fidei resolutionem in ecclesiæ auctoritatem fieri. Non est enim ecclesiæ auctoritas ratio per se movens ad credendum, sed causa, sine qua non crederemus. Quippe ut nos credamus, iuxta præscriptam a Paulo legem, oportet ut illa, quæ credere debemus, nobis per hominem proponantur. Providit autem Deus ut ecclesia esset, quæ certo, ac firmo iudicio ea, quæ vere nobis sunt credenda, proponeret. Proponit enim ecclesia, ut rem exempli causa illustremus, Evangelium Matthæi esse a Deo revelatum: nec mihi proponere nisi verum potest: Ego igitur non credo Evangelistam dicere verum, quia ecclesia eum dicat verum dicere, sed quia Deus revelavit. Et tamen ecclesia proponens est causa, sine qua ego non admitterem illud evangelium esse Matthæi. Spiritu itaque Sancto ecclesiam asilatam certo credo, non ut veritatem, auctoritatemve libris canonicis tribuat, sed ut doceat illos, non alios esse canonicos. Nec si nobis aditum præbet ad huiusmodi sacros libros cognoscendos, protinus ibi acquiescendum est: sed ultra oportet progredi, & solida Dei veritate niti. Qua ex re intelligitur, quid sibi voluerit Augustinus, cum ait, *Evangelio non crederem, nisi me ecclesia moveret auctoritas.* Et rursus. *Per catholicos Evangelio credideram.* Videlicet negotium Augustino erat cum Manichæis, qui absque controversia suo cuidam evangelio credi volebant, & Manichæo fidem astruere. Rogat igitur Augustinus ecquid facturi sint, si in hominem incidant, qui ne evangelio quidem credat: quove genere persuasionis sint eum in suam sententiam adducturi. Certe se

af-

affirmat, non aliter potuisse adduci ut evangelium amplecteretur, quam ecclesiae auctoritate victum. Non itaque docet fundatam esse evangelii fidem in ecclesiae auctoritate, verum simpliciter nullam esse certam viam, qua sive infideles, seu in fide novitii, ad sacros libros ingrediantur, nisi ecclesiae catholicae unum, eundemque consensum. Id quod eiusdem epistolae cap. 4., & in libro de utilit. credent. ad Honorat. satis ipse explicavit. Certum itaque argumentum in controversia de unoquolibet libro sacro ex ecclesiae auctoritate sumitur, idque Augustinus tradit, sed non ad hanc, sed ad divinam auctoritatem fides librorum divinarum referenda est.

Nec post haec in postremis illis tribus argumentis eluendis lectorem amplius morari volumus, sed ad ea, quae in medio relicta sunt, explicanda properare. Testimonium igitur ex Deuter. illud, quo deinceps adversarii utuntur, pro eis nihil omnino facit. Quemadmodum enim, cum Dominus fideles monuit ut a lupis attenderent, eosque ceu arbores non ex foliis, sed ex fructibus internoscerent: non statim excluditur, nec canum fida custodia, & ad discernendum lupos naturae mira sagacitas, nec pastorum vigilans cura, & diligens omnium providentia, nam si isthaec desunt, ipsae per se oves sibi cavere non possunt, quamlibet signum a Christo habeant unde lupi internoscantur. Sic Moses discernendis prophetis falsis per rerum quidem eventa populum instituit, sed non proinde tamen sacerdotum in his iudicium negligit, ad quos scilicet causas omnes dubias ipse idem paulo ante referri iusserat. Saepè autem usu venire poterat, ut difficile esset, & ambiguum de propheta quopiam iudicium, & variae, ut fit, discrepantesque sententiae. Testimonium vero quod affertur ex Ioanne, quoniam simile est, simili quoque ratione convellitur. Aliud vero ex prima ad Corinthios epistola non ita facile refelli potest: sed id constat, verba Pauli mirifice a Lutheranis torqueri. Nam si spiritualis homo, id est, in quo est spiritus Dei, sic enim illi interpretantur, iudicat in univèrsum omnia: quomodo *Elisaeus anima*, inquit, *eius in amaritudine est, & Dominus zelavit a me?* 4. Reg. 4. Quomodo Iob, cum multa se ignorare argumentis certis cogno-

vif-

viffet, ignorationem suam fatetur inquit, *Inspienter locutus sum, & quae ultra modum excedunt scientiam meam?* Iob 38. 39. 40. 41. 42. Quomodo Apostoli non intelligebant, quae dicebantur? Luc. 18. Quomodo Petrus, & Ioannes nondum sciebant scripturam? Ioann. 20. Quomodo aperuit scripturas discipulis suis Christus, quae illis antea erant clausae? Luc. 24. Quomodo Petrus non iudicavit simulationem suam esse evangelio contrariam? Quomodo rursus idem, *Abfit, Domine*, inquit, *quia nunquam manducavi omne commune, & immundum?* Haesitavit enim intra se quidnam esset visio quam vidisset. Actor. 10. Expediant mihi, si possunt, Lutherani: cur Eunuchus, in quo sine dubio spiritus Dei erat, locum Esaiæ sine externo doctore expedire non poterat. Actor. 8. Explicent & id quoque, quamobrem fideles, qui erant ex circumcissione, disceptabant adversus Petrum quod ad Cornelium accessisset, si omnia viri iusti diiudicare possunt. Exponant item id, quod paulo ante in hac causa retulimus, quidnam Anthiochenis impedimento fuit, ut non discernere doctrinam Pauli veram esse, aliorum vero falsam: sed in senatum Hierosolymitanum retulerunt, ut seniorum, Apostolorumque concilio illa quaestio adiudicaretur. Adderem e sacris libris huiusmodi non pauca, nisi in promptu essent. Et ea etiam, quae posuimus, satis sunt ad evincendam causam. Paulus itaque non vult quemvis hominem iustum posse de omnibus iudicare. Erant enim inter Corinthios ipsos parvuli quidam, & imperfecti, quibus & si spiritus ad iustitiam non deerat, deerat tamen ad ea discernenda mysteria, quae Apostolus perfectis communicabat. *Non potui*, inquit, *vobis loqui quasi spiritualibus. Tanquam parvulis in Christo lac potum vobis dedi*, &c. Per viros igitur spirituales perfectos intelligit, inter quos sapientiam ipse loquebatur, qui similes Paulo spiritum apostolicum acceperant, ut scirent quae ipsis donata essent, quae & loquebantur non in doctis humanae sapientiae verbis, qui breviter sensum Christi peculiari spiritus dono possidebant. Sed ne ii quidem simpliciter omnia diiudicabant; nisi velimus eos per spiritum, & Geometras, & Physicos, & Astrologos fuisse. Atque nec spiritualia universa cognoscebant. Nam quaedam sibi spiritus reservavit: quaedam pri-

privatim uni, alia alii revelavit. Est ergo distributio accommodata, ut ibi, *Ille docebit vos omnem veritatem*, & ibi etiam, *Vnctio docet vos de omnibus*. Spirituales igitur, & apostolici viri omnia discernunt, hoc est, supranaturalia & naturalia, spiritualia & corporalia, non singula, sed ea omnia, quæ ad salutem fuerint necessaria. Quibus rebus intellectis, nihil est opus respondere ad alterum eiusdem epistolæ testimonium. At vero prima ratio hoc modo eluditur. Non decet veros, gravesque theologos verborum ambiguitate ludere. Non itaque hoc loco iudicium usurpamus pro eius sententia, qui re ipsa, quam iudicat, superior est. Alioqui si ea semper esset vocis huius significatio, cum iuxta Paulum prophetæ duo, aut tres loquuntur, & cæteri diiudicant: oporteret hos, qui iudicium ferunt, & prophetis, & prophetia esse superiores. Asserimus ergo ecclesiam de scripturis, earumque sensu iudicare, id est, discernere humanam a divina, verum a falso. Atque ecclesia sine usurpata auctoritate, quemadmodum ante constituimus, hanc habet a Christo facultatem, *Spiritus, inquit, meus, qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore seminis tui usque in sempiternum*. De qua re quoniam alio loco sumus fuisse disputaturi, nihil est nunc præterea dicendum. Rationes autem, quæ sequuntur, omnes iam sunt in quarti argumenti responsione confutata. Pergamus itaque ad reliquas controversias, & institutum ordinem perfequamur.

CAPVT IX.

Ostendit illos libros, de quibus erat controversia, habendos esse sine dubio pro canonicis.

IN secunda huius controversiæ parte polliciti sumus nos quidem ostensuros, quatuordecim illos libros, qui in dubium sunt vocati, canonicos esse. Id ut fiat quam brevissime, sit prima conclusio.

Baruch a canone sanctarum scripturarum eximere, non solum temerarium, sed etiam erroneum est. Erroneum vero hic appello,

illo, quoniam varia & ambigua est huius nominis significatio, id quod hæresi proximum; hæresim non audeo vocare.

Hæc primum patet ex concilio Florentino sub Eugenio IV. in Decreto super unione Iacobinorum, & Armeniorum. Vbi Baruch inter prophetas, & sacros auctores annumeratur.

Deinde Synodus Tridentina sub Paulo III. aperte librum Baruch in canonicis censet. Erroneum igitur est, illum a canonicis excludere. Nam & Eusebius lib. de demonstr. evang. cap. 19. Prophetiam Baruch divinam esse non dubitat affirmare. Affirmat quoque idem Clemens Alexandrinus, lib. 2. pædag. cap. 3.

Denique in vigilia Pentecostes nomine prophetæ toti populo Christiano per omnes ecclesias legitur. Qua in re si ecclesiæ Christi fallerentur, perniciosissime fallerentur. Quid ita? Nempè simul atque populus intelligeret se in re eiusmodi a sacerdotibus ludificari, nullam deinceps certam fidem haberet, aut prophetias, aut etiam evangelia proponentibus: ut qui in simili causa, atque negotio iam & essent falsi, & fefellerent. Quod si hic plebis Christianæ fides vacillat, & claudicat: certe ego non video, quo alio in loco possit firma consistere. Eorum autem, qui volunt plebem rudem, non a sacerdotum auctoritate pendere, sed per seipsam exquirere, an liber, qui legitur, canonicus sit, iam pridem explosa sententia est.

Fateamur ergo, ne in ecclesiæ doctrina graviter erremus, librum Baruch, quem illa nomine prophetæ a multis annorum centuriis legit, inter canonicos esse censendum. Nec enim viro cuique pio persuaderi potest, Deum passurum fuisse, ut populus Christianus tot sæculis in re adeo gravi deluderetur.

Secunda conclusio, *Thobiam, Iudith, Sapientiam, Ecclesiasticum, duosque Machabæorum libros a canone reicere, multo magis erroneum est, ne dicam hæreticum*. Augustinus in primis hos etiam sex inter alios canonicos enumerat, lib. 2. de doctrina Christiana, cap. 5. ubi divinarum scripturarum catalogum intexit ex communi ecclesiæ proculdubio sententia.